

ЗДОБУТТЯ «SOFT SKILLS» СТУДЕНТАМИ У ЗВО ЯК ОДИН ІЗ НАЙВАГОМІШИХ ВНЕСКІВ У МАЙБУТНЮ КАР'ЄРУ

З переходом у розвинутих країнах до суспільства постіндустріального типу, вимоги до набутих у закладі вищої освіти (далі – ЗВО) знань, навичок і вмінь суттєво модифікуються, причому дедалі зростаючими темпами. Вміння користуватися комп'ютерними технологіями і обладнанням, а також знання іноземних мов поступово переходять із розряду важливих рис сучасного фахівця у розряд інструментальних вмінь і навичок, які необхідні такою ж мірою, як і звичайна грамотність. Вирішальними стають: знання, здебільшого спеціальні, більш наближені до практики, а також міждисциплінарні; вміння і здатності здобувати знання самостійно протягом усього життя; системність і стратегічність мислення в умовах широкого розповсюдження глобалізаційних процесів, вміння працювати із зарубіжними партнерами тощо.

У вітчизняному дискурсі, пов'язаному з вищою освітою, все частіше виникають поняття, яких учора ще не було. Наприклад, термін «скілз» (skills), що означає нові навички або професійні компетенції. Разом з його появою постає питання, які з них сьогодні є найбільш затребуваними з боку роботодавців, і як трансформувати освітні програми, щоб їх здобуття стало реальним, при цьому не постраждало ядро професії – фундаментальні компетенції.

Випускники ЗВО відіграють важливу роль у розвитку людського капіталу і є одним із найважливіших аспектів розвитку країни. Здобуття випускниками м'яких навичок в освітньому середовищі підвищить здатність країни конкурувати з рештою світу. Це необхідно, якщо Україна прагне реалізувати бачення нової економічної моделі та програми урядової трансформації.

Роботодавці, переймаючи закордонний досвід успішних організацій, спостерігають відсутність м'яких навичок серед недавніх випускників. М'які навички, які ще називають ключовими навичками, основними навичками, ключовими компетенціями або навичками працевлаштування, – це ті бажані якості, які застосовуються на різних робочих місцях і в різних життєвих ситуаціях – такі риси, як цілісність, спілкування, ввічливість, відповідальність, професіоналізм, гнучкість і робота в команді [2, с. 163].

Хоча ці м'які навички називаються невід'ємною частиною успіху на робочому місці, за даними CareerBuilder, 77% роботодавців вказують на те, що м'які навички так само важливі, як і тверді навички. Тож постає проблема – як збалансувати ці компетенції та отримати в результаті універсального працівника XXI ст.

У зарубіжній літературі зустрічається безліч досліджень, що описують теорію і практику формування, виміру та застосування м'яких компетенцій як у сфері освіти, так і у сфері бізнесу. В Україні поняття «soft skills» є відносно новим і малодослідженим [1]. В абсолютній більшості система ЗВО не приділяє належної уваги розвитку в студентів їх «soft skills». Натомість навчальні програми перенавантажені дисциплінами, які розвивають у студентів «hard skills», тобто «тверді» навички, пов'язані зі знанням спеціальних дисциплін, здобуттям практичної підготовки та ін. Хоча, реагуючи на запити ринку праці, різні тренінгові агенції вже пропонують різноманітні програми, спрямовані на розвиток «soft skills».

Усвідомлюючи сучасні вимоги ринку праці, а також рівень безробіття сучасних випускників, університети приходять до висновку про необхідність розробки не лише освітніх програм, що включатимуть вимоги до рівня розвитку універсальних компетенцій у студентів, але й, у більшій мірі, про необхідність у створенні особливого освітнього середовища ЗВО, що здатне забезпечити формування цих компетенцій.

Вітчизняні ЗВО, які слідкують за сучасними тенденціями та попитом на креативних фахівців на зовнішньому ринку праці (Державний університет «Житомирська політехніка» не є виключенням) починають експериментувати з різними формами навчання. Палітра можливостей тут досить широка: від включення в навчальний процес тренінгів і семінарів з розвитку «soft skills» (комунікативних тренінгів, навичок презентації та ін.) до повної перебудови навчального процесу, в якому починає домінувати система проєктного або проблемного навчання. Ось деякі якості, які реально можна розвинути у сучасних студентів ЗВО:

– цілісність – заохочувати студентів до безкорисливої праці в групах. Кожен член групи повинен нести відповідальність за конкретну роботу або результат. Після закінчення групової роботи студенти мають подумати про те, як вони сприяли роботі і чому вони заслуговують на частину остаточної оцінки;

– спілкування – розвивати комунікативних навичок студентів в усній та письмовій формах, брати участь у групових обговореннях і представляти групу. Вони повинні вміти виступати перед аудиторією та доносити свої ідеї;

– люб'язність – домагатися, щоб студенти були шанобливими та ввічливими один до одного в аудиторії та під час співпраці з іншими людьми;

– відповідальність – виховувати у студентів почуття обов'язку перед керівником та іншими членами групи за дане йому завдання, зобов'язати пояснювати причини невиконання завдання та шляхи виправлення ситуації;

– гнучкість – давати студентам довгострокові, проблемні проєкти, які повинні бути завершені в межах встановлених параметрів і термінів. Ці заходи стимулюватимуть їх до організації та фокусування, до вирішення виробничих проблем і самоконтролю;

– командна робота – заохочувати до командної роботи та співпраці через групову роботу та призначати різних

студентів для спільної роботи. Підкреслювати важливість зв'язку, довіри, цілісності, відповідальності та співпраці.

Не менш потужним ресурсом для розвитку соціальних навичок, які також розвиває ЗВО, є позаурочна соціальна діяльність студентів, пов'язана з практикою волонтерства і самоврядування.

Великий потенціал для розвитку «soft skills» має проектна діяльність. Підприємницькі бізнес-проекти вирішують не лише освітні, але і соціальні управлінські завдання, акумулюючи в собі величезні можливості для розвитку «soft skills». Подібні ініціативи для студентів є однією з кращих форм інвестицій у своє майбутнє.

Отже, розвиток і напрацювання «soft skills» для студентів – об'єктивна вимога сучасного ринку праці. Керівництво ЗВО має реагувати на ці запити, а в світлі ширшої автономії університетів у частині формування навчальних програм необхідно проявляти ініціативу та запроваджувати відповідні нові навчальні програми підготовки з метою охоплення всього спектру розвитку «м'яких» навичок у студентів під час навчання.

Список літератури:

1. Длугунович Н.А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців / Н.А. Длугунович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – №6 (219). – С. 239–242.

2. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування / К.О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – №2. – С. 162–167.